

Къур'андианна гъядисариан шлихъан гъюкум адабгъуз шулу?

МАЗГЪАБАРИХЪДИ ДУРУШБАХЪНА ТЕКЛИФ АПІБАЪ АЙИ ХАТІАВАЛИКАН

Аьхиримжи вахтари, вари мусурмнарин умма 12 аьсртІан артухъ гъягъюрайи имамарихъди гъамус гъягъюб герек дар, кІуру инсанар арайиз удучІвна. Гъаму аьсарин арайиъ диндин варитІан аьу вахтари, варж агъзрариинди гъядисар кІваъланди аьгъю аьлимар, дурар илмин гъюлик мисал вуйи, ари вари гъадму аьлимар юкъби имамарихъди ва гъадрарин мазгъабарихъди гъягъюйи. Хъа гъаму аьхиримжи 100 йисан мусурмнарин умма имбу вахтаритІан гизаф зияфди вуйиган, хъа аьлимар кІуруш думу вахтарин аьлимарик лигну жагъйларик мисал вуйиган, ари гъамус гъарсар мусурман касдихъан, думу имамарин мазгъабар даршра, Къур'андиан, гъядисдиан гъюкум адабгъуз шулу кІурудар удучІвна.

Мугъяммадаъриф Рамазанов

Саспидари гъюжатнан суаларра кмиди туру: «Гъелелиг думу имамар ижтигъад адабгъу дережайихъна гъафнушра, дурар

пайгъамбар дар, гъаци вуйиган дурари гъалатІар деетуэра мумкин ву. Хъа Къур'ан Аллагъдин ﷻ калам ву, гъядис – Пайгъамбарин ﷺ гафар, ва дурарий гъалатІар хъуз мумкин дар. Ухъу гъалатІар кІру Къур'ан, гъядис имици, гъалатІ хъуз мумкин вуйи аьлимарихъди гъаз гъягъюру?»
Дицдар ксариз гъамциб жаваб тувдихъа: «Ав, Къур'андиъ ва гъядисариъ гъалатІар хъуз мумкин дар, хъа ихъ дурарин гъавриъ хъувалиъ фукъан вушра гъалатІар хъуз мумкин ву. Хъа аьлимарихъди, мужтагъидарихъди гъягъбаъ гъадму гъалатІарихъан ярхла хъуз аьхю кюмек а! Саб кІуруб, му мазгъабарин имамари илим гъадабгъну асгъабарин тялимарихъан, хъа асгъабари - Пайгъамбарихъан ﷺ. Къюб кІуруб, мазгъабарин имамар - дурар саб фицдар-вуш 4 кас дар гъа. Дурар гъацдар 4 кас вуки, магъа агъзур йистІан зиина вари мусурмнарин умма гъадрарихъди гъягъюра. Вари – аьлимарра, аьдати халкъра – саб гафниинди, вари гъадрарихъди гъягъюйи ва гъягъюра. Гъякълуб хъибдинхъа гъамукъадар вахтна му аьлимарихъди гъягъюри, гъамус

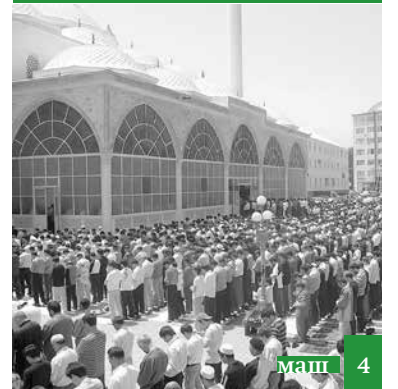
жвуу жвуу гъалатІарихъан ярхла хъуз чалишмиш хъувал дипну, гъалатІнаъ учІвиш?! Шубуб кІуруб, гъациб дережайихъна дуфнайи аьлимдин гъалатІ аьдати аьлимдинубсиб, ясана аьдати касдинубсиб шулдар. Пайгъамбари ﷺ дупна:

إذا حكم الحاكم فاجتهد ثم أصاب فله أجران ،
وإذا حكم فاجتهد ثم أخطأ فله أجر ، رواه مسلم ،
في كتاب الأفضية ، في باب بيان أجر الحاكم إذا
اجتهد فأصاب أو أخطأ

«Гъякимди ижтигъаддиинди гъюкум адабгъруган, гъякълуди гъюкум адабгъиш дугъаз 2 саваб шулу. Хъа эгер дугъу чан ижтигъаддиинди гъюкум дапІну гъалатІ гъахъиш, дугъаз саб савабІан шулдар» (Муслим).

قال النووي في "شرح مسلم" : فأما من ليس بأهل للحكم فلا يحل له الحكم ، فإن حكم فلا أجر له بل هو أثم ، ولا ينفذ حكمه ، سواء وافق الحق أم لا ؛ لأن إصابته

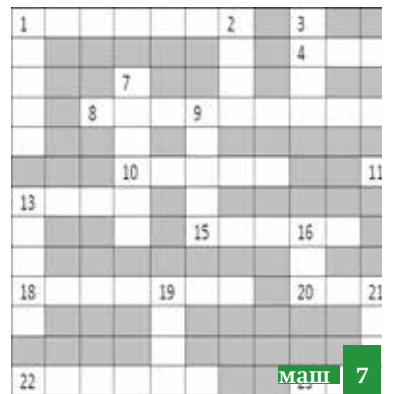
Нумрайиъ:

Жвумийин гъудган шли дапІну ккунду?

Женнетдиъ дипагълийирин аьхюр

Диндин кроссворд

Халагъ гъулаъ бабкан гъахъи машгъур аьлим

НАВРУЗБЕГ-ЭФЕНДИ ИБН АЬЛИБЕГ ИБН РАЖАБ АЛ-ХАЛАГЪИ (1882-1972)

Аллагъу Тааълайи дупна (мяна): «Эй Адамдин бай! Цибди вуйибдиин рази йихъ - сабдиъра мюгътаж хъидарва; азад йихъ бахилвалихъан - сикин хъидива; ярхла йихъ гъарамдихъан - яв иман хъибди кІваантІан. Фуж инсанарихъан ярхла шулаш, думу дурарин балайихъан уьрхиди, фуж цибди улхураш, дугъан аькъюл лап тамам вуйиб ву, фуж рази вуш цибдиин, дугъу таваккул апІура Аллагъу Тааълайиинна. Эй Адамдин бай! Уву яв аьгъюваларихъди гъягъюрадарва. Хъа фици уву агурава аьгъюва-

лар увуз аьгъдрудар? Эй Адамдин бай! Уву лихурава гъаму дюн'яйиъ гъаци, закур йикІурдаза кІуруси, ва уч апІурава девлет, хиял апІарваки, даима дюн'яйиин гъузруганси.

Дугъриданна, Аллагъу Тааълайи туву цибди вуйибдиин рази гъахъир, бахилвалихъан гизаф къадар ярхла манзилнаъ гъахъир, гъарамдихъна зат багахъ дархъир, кучІал-гъибат фтиз кІуруш аьгъдрудар, инсанарихъан ярхла духъну, Аллагъу Тааълайииз ибадат апІури халаватдиъ гъахъир, зурба сабурнан девлет

айи кас ву пуз шулу Наврузбег-эфенди ибн Аьлибег ибн Ражаб ал-Халагъи.

Думу 1882-пи йисан Гъухурик мягъялин Халагъ гъулаъ «Бабсарин» тухумдиъ аьдати нежбер Ражабдин хизандиъ бабкан гъахъну. Дугъан адаш Аьлибег аьдати муъмин кас, Аллагъу Тааълайихъна чаин али фарзар тамам апІуз машгъул вуйир, аьдати нежбервалиин машгъул духъну, чан хизан игътияж'валиъ дархъуз Аллагъу Тааълайин кюмекниинди яшайиш'валин сурсатарихъди тямин апІурайир вуди гъахъну.

ПакистандӀиь дишагълийириз вуйи маршрутка либхура

Пакистандин гъуллугъчйири чпин гъюкуматдин саспи шагърариь анжах дишагълийириз вуйи маршрутка ачмиш дапӀна, кӀури хабар тувра ВВС-йи. Мициб гъюкум адабгъували дишагълийири жюрбежор лазим алдру гафар-ляхнар апӀру ксарихъан уьрхюра. ПакистандӀиь гизаф дишагълийири, чпи маршруткйириь айиган, чпин

терефназди лазим алдру гафар апӀру дюшюшар гизаф а, кӀури, аьрзйир апӀури шулу. Дупну ккундуки, гъийин йигъан гизаф гъюкуматариь дишагълийириз жаради вуйи маршруткйир ва такси ачмиш апӀура. Дицдар машинарихъ хъайи шоферар дишагълийири ву ва душваь эьрударра анжах дишагълийири шулу.

Кючйиригъ садакъа ча, кӀурури, миллион доллар гъазамиш гъапӀну

Сауд Аравияйиь, 100 йисаь ади, чан уьмрин гъацӀ кючйириь садакъа ча кӀури гъилицнацди гъапӀу дишагъли кечмиш гъахъну. Гъаму вахтан арайиь, садакъа ча кӀури, думу касди аьхю девлет уч гъапӀну. Думу кечмиш хъпан къяляхъ аьгъю гъабхънуки, дугъан шагърин гъяцӀкъяляь 4 хал ади гъабхъну, багъаллу мутмйир ва гъацира саб къадар гъизилра ади гъабхъну. Вари гъисаб гъапӀган, дугъан айиб мил-

лион доллартӀан артухъ гъабхъну. Дугъан девлетнакан анжагъ сар-къюр касдизтӀан хабар ади гъабхъндар. Дурарикан сар дугъаз лигури гъахъи гъунши ву. Дугъан гафариинди, гъамкъан девлет ашра, думу дишагълийириз чав апӀурайи ляхин дипуз ккундайи. Чаз айи хуларий дугъу аьжуз ксар деуз гъитри гъахъну ва дугъу дурарихъан пулра бисурдайи. Хъа гъамус, думу кечмиш хъпан къяляхъ, дугъан вари мал-мутму гъюкуматдиз шулу.

Сирияйиан 9 млн каскъан удучӀвну гъушну

Сирияйиь шулайи гъархъивалариан удучӀвну гъушдарин къадар 9 миллион кас ву, кӀури хабар тувра ООН-ди. Дурарикан 2,5 миллион Сирияйин агълуйир багахъ гъюкуматаризди гъергъну, хъа Сирияйин айтӀгӀ мина-тина гъерграйдариан къадар 6,5 миллион кас ву. «Му фикриз гъадабгъуз лап читин месэла ву. Гъамци рябкъюрашра, гъелелиг мясляьтнахъна дуфнадар,

ясана мясляьт апӀуз кӀури, дидин терефназди ликаркъан алдагъурадар. Мясляьт хъпан бадали, фициб вушра сеbeb дабгну ккунду. Тахсир ктарди гъархъивалар духънайи йишваь яшамеш шулайи инсанариз, чпин хал-мутму дипну гъушу ксариз, ухъу кюмек дапӀну ккунду. Ухъу дурариз чпин хулариз гъюз мумкинвал тувну ккунду» - мялум апӀура ООН-дин управленийи.

Гъудган апӀуру кӀури устйир ляхниан адаьну

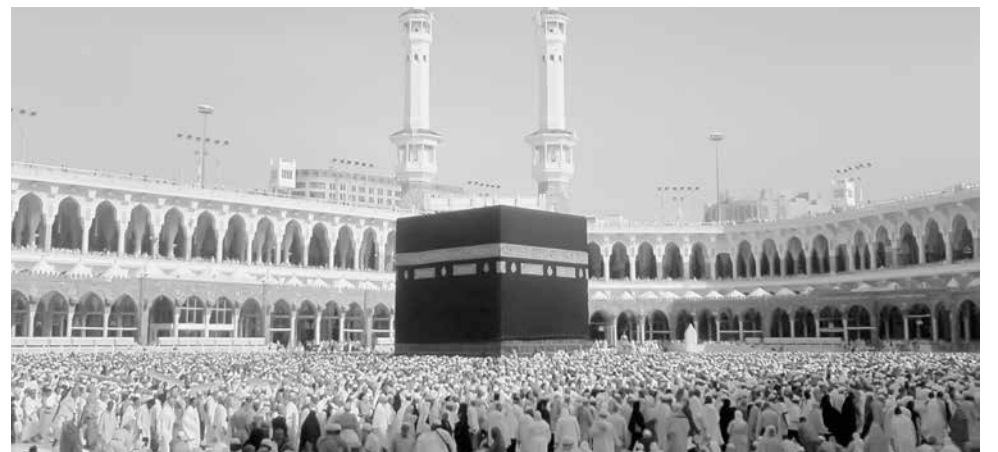
Азербайжандиь гъудган апӀуру устйир ляхниан адауз мумкин ву. Азербайжандин СМИ-йи мялум апӀурайиганси, Бакуйиь тикмиш апӀурайи цийи олимпийский стадионди лихурайи варжариинди инсанар, жямьяьт-гъудган гъапӀунчва, кӀури, ляхниан адаьну. Улихънаси сайтдиь думу тикмиш апӀуру йишваь лихурайи 15 касди жямьяьт-гъудган апӀури шикил айи. Дидин къяляхъ тикмиш апӀурайи йишвахъна SOCAR-дин представителар дупну, вари ляхниан адаьну. Лихури имбударизра жямьяьт гъудган гъадагъа гъапӀну.

2014-пи йисан 6000 кас гъяждиз гъягъиди

РИА «Дагестан» сайтди хабар туврайиганси, 2014-пи йисан Дагъустандин гирами йишвариз гъягърударин къадар 6000 кас хъибди. Мидкан улихънаси Москвайиь кӀули гъубшу гъяждиз гъязур хъпан совещанияйиь Урусиятдин Совет Федерайиийин председателин заместитель Ильяс Умахановди хабар тувну.

Дупну ккундуки, гъяж исламдин тамам дапӀну ккунди мурхъларикан саб ву. Гъаци вуйиган, фуну касди-на гъяж фарз вуш, думу дина гъягъюз шлубкъан чалишмиш духъну ккунду. Гъит Аллагъу Тааьлайи гъарсар гъяждиз гъягъюз ният айи касдин чан ниятар кӀулиз адагъуз кюмек туври.

Учредитель
Благотворительный фонд «Путь».
Газета печатается по согласованию и одобрению Духовного управления мусульман Дагестана

Редакционный совет
Председатель редакционного совета муфтий РД
Ахмад-хаджи АБДУЛАЕВ

Заместитель муфтия РД
Махди-хаджи МУТАИЛОВ

Главный редактор
Заурбек (Абдулла) ЯИКБАЕВ

Редактор
Ансар РАМАЗАНОВ

Канонический редактор
Мухаммад-Рамазан РАДЖАБОВ

Корректор
Шарафудин ДАШДЕМИРОВ

Дизайн, вёрстка
Мухаммад МУСАЕВ
Иса ОМАРОВ

Менеджер
Абдулсабир АХМЕДОВ

При перепечатке ссылка обязательна.
Набрано и сверстано на компьютерной базе газеты «Ас-Салам».
Газета зарегистрирована Федеральной

службой по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций.
Свидетельство о регистрации ПИ № ФС 77-42079 от 24 сентября 2010 г.
Отпечатано в ООО «Дом печати» по адресу: пр-т Акушинского, 20. Заказ № _____

Тираж 2.750 экз.
Сдано в печать 31 марта 2014 г. в 18:00

Индекс: 51325

Адрес редакции
367015, РД, г. Махачкала, ул. Аскерханова 13а.

Телефоны:
Редакция: (8722) 51-85-22.
Подписка и доставка по г. Махачкале: 914-222.
по Республике Дагестан: 8-988-699-28-24.
E-mail: info@assalam.ru; www.assalam.ru

Кьур'андианна гьядисариан шлихъан гьюкум адабгъуз шулу?

1 « اتفاقية ليست صادرة عن أصل شرعي فهو عاص في جميع أحكامه ، سواء وافق الصواب أم لا ، وهي مردودة كلها .

Му гьядис ачмиш апїру адлу аьлим имам Нававийи дибикнаки, мужтагид дережа адарди Кьур'андиан ва Суннайиан гьюкум адабгъуруш, думу гунагнаъ ахъру, гьятта дугъу гьакълуди гьюкум адабгъушра, гьаз гьапиш думу алабхъбан дюшош ву, хъа Шариатдин гьюкум дар. Гьамдиан аьгъю шулуки, дугъан вари гьюкмар гьалатнандар шулу, гьятта дурар гьакълубдихъди барабар гьахъишра (лиг «Шаргъ-уль Муслим»). Гьаци вуйиган, мужтагиддин дережайихъна дуфну адру кас гьаму 4 имамарикан сарихъди душну ккунду, гьамци апїру гьахъну ихъ умматдин вари адлу аьлимари. Аллагъу Тааьлайи инсанар кьуб йишваз пай дапна: аьгъювалар айидар ва аьгъювалар адрудар. Гирами Кьур'андиъ дупна:

« قل هل يستوي الذين يعلمون والذين لا يعلمون » أي لا يستويان كما لا يستوي العالم والجاهل ، سورة الزمر ٩ ، من تفسير الجلالين

«Йип, аьгъюдарна аьгъдрудар саб вуйинхъа?» «сура «аз-Зумар», 9-пи аят). Жалалайни тафсириъ дупна, аьлим касна жагъил, яни аьгъювалар адру барабар даршул, кїури. Жара аятдин дупна:

فَأَسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ، « سورة الأنبياء ٧ »

قال القرطبي في تفسيره : لم يختلف العلماء أن العامة عليها تقليد علمائها ، وأنهم المراد بقول الله عز وجل : (فَسْئَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ) ، وأجمعوا على أن الأعمى لا بد له من تقليد غيره ممن يثق بتميزه بالقبلة إذا أشكلت عليه ، فكذلك من لا علم له ولا بصر بمعنى ما يدين به لا بد له من تقليد عالمه ، وكذلك لم يختلف العلماء أن العامة لا يجوز لها الفتيا ، لجهلها بالمعاني التي منها يجوز التحليل والتحرим .

«Эгер учвуз аьгъдарш, аьгъю агълари хъан гьерхай» (сура «аль-Анбия», 7-пи аят). Кьур'андин тафсирчи аль-Кьуртубийи дупна: «Аьлимарин (юкьби мазгьабарин имамарин) арайиъ, аьдати халкъ аьлимарихъди душну ккунду, гьаму аятдиъ гьаддикан кїурайибу ву, кїуру гафнаъ хилаф адар. Гьацира хилаф адар улариз дрябкърур, кьибла аьгъю апїруган, улариз рябкърурихъди, дидкан хабар айирихъди душну ккунду кїуру гафнаъ. Чав апїурайи ибадатнан сабдинра гьаври адру касра чан аьлимдихъди душну ккунду. Гьацира аьдати касдиз шариаьтдин суаларин гьакънан гьюкум адабгъуз хай шулдар, гьаз гьапиш дугъаз фу дюшошдиъ фу хай шлуб вуди гьибтүз шулуш, хъа фунубдиъсана гьарам вуш, аьгъдар». Аьлимаринра чпин дережа а. Саб фуқлара аьгъдру кас, сацибкъана аьгъюрихъди гьагъюру, хъа думу – адлу аьлимарихъан аьгъювалар гьадагъу аьдати аьлимдихъди. Хъа дурарра, чпин нубатнаан, чпин улихъ вуйи аьлимарихъди, юкьби мазгьабарин имамарихъди гьагърударихъди гьагъюру. Хъа думу имамар мужтагидар вуйи,

яни дурарихъан гирами бикїбарин гьюкум адабгъуз шули. Хъа му юкьби имамаринна чпин мялимар ади гьахъну. Дурари гьятта чиб-чпихъра кмиди аьгъювалар гьадагъури гьахъну. Имам Аьгмад имам Шафийийн тьялим вуди гьахъну. Хъа Шафийийи кїуруш имам Маликдихъ ва Абу Гьанифайин тьялимар вуйи Абу Юсуфдихъ ва Мугъаммад бин Гьасан аш-Шайбанийихъ урхури гьахъну. Хъа учв Абу Гьанифайи Хаммадихъ аьгъювалар гьадагъу, хъа Хаммад Пайгъамбарин ﷺ асгъбарихъ илим гьадабгъу кас вуйи. Абу Гьанифайи гьацира саспи асгъбарихъра илим гьадабгъу. Дурарин арайиъ адлу асгъаб Анас бин Малик ади гьахъну. Му вари имамар кьур, ясана шубур мялимдихъди ихъ Пайгъамбарихъна ﷺ аьлакъа айидар гьахъну. Гьаму дупнайибдиан гьаври шулуки, аьгъювалар айидар - дурар Кьур'андиан ва Суннайиан гьакълуди гьюкум адабгъуз шулдар ву. Дурариз мужтагиду мутлакъ кїуру, яни тамам мужтагидар. Думу ксариз жарадарихъди гьагъюз ихтияр адар ва дурари чпи Кьур'андиан ва Суннайиан гьюкум адабгъу ккунду. Мушваъ «аьгъювалар адрудар» кїуруган, гьаму дережайихъна дурукъну адрудар кїуру гаф ву. Дурар вари мужтагидарихъди душну ккунду, гьаз гьапиш дурариз чпин илимдин кьитвализ лигну, Кьур'андиан ва Суннайиан гьюкум адабгъуз ихтияр адар. Дицдар ксариз муқаллидар кїуру, яни мужтагидарихъди гьагърудар.

«Имамарихъди душну ккундар» кїуру гафари фтихъна хуз мумкин ву?

Эгер яв сабуну хилиз скальпель тувну, хъа тмунубдиз вари духтрари, ужубу ву кїури, дупнайи китаб тувну, увуз варитан багъаллу касдин операция апїин гьапиш, уву апїидина? Думутланна гьайри, дициб операция апїуз удукъру духтрарра фукъан а. Уву, увуз аьгъдру ляхнихъ хьюгъну, яв варитан ккуни касдиз хатлавал апїидина? Му суалариз гьарсар касди фициб жаваб тувруш, ухъуз якьинди аьгъяхъуз. Муъмин касдиз аьгъяди ккундуки, диндиз зарар тувуб жандиз зарар тувубтлан гизаф къадар гьагъи ляхин ву. Лайикъ вуйи илмар адарди гьюкум адабгъуз хьюгъю кас ахю хатлавалиъ а. Пайгъамбари ﷺ дупна:

« من قال في القرآن برأيه فليتبوأ مقعده من النار ، « رواه الترمذي ، في كتاب تفسير القرآن ، باب ما جاء في الذي يفسر القرآن برأيه

«Шли Кьур'андин аятариз чан фикриинди мяна туври гьахъиш, гьит дицир касди чаз жегъеннемдиъ йишв гьазур апїри» (Тирмизи). Пайгъамбарин ﷺ гьядисдиъ дупна:

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : « من قال في كتاب الله عز وجل برأيه فأصاب فقد أخطأ » ، رواه أبو داود في كتاب العلم ، باب الكلام في كتاب الله بغير علم : « من قال في القرآن برأيه » أي بما خطر في ذهنه من غير دراية بالاصول ولا خبرة بالمعقول والمنقول « فأصاب » أي وافق هواه الصواب دون نظر في كلام العلماء ومراجعة القوانين العلمية « فقد أخطأ » في حكمه على القرآن بما لم يعرف أصله وشهادته على الله بأن ذلك مراده أما من قال بدليل أو تكلم على وجه

التأويل فغير داخل في هذا الخبر

«Фуну касди Кьур'андиан фтизкїа чан фикриинди мяна туври гьахъиш (лайикъ вуйи илмар адарди), ва дугъу гьапиб гьакълуб гьахъиш, думу гьалатї гьахъирси гьисаб апїуру (чав адабгъу гьюкмин ва гьапїу гафнан, фицики дугъу Аллагъу Тааьлайиина футна гьапїурик мисал ву)» (Абу Давуд). Гьамциб гьюкум шулу Пайгъамбарин ﷺ гьядисарра чаз аьгъювалар адарди чан фикриинди мяна тувру касдиз. Дициб жорейиинди гьядисариз мяна тувру касдиз ву Пайгъамбарин ﷺ гьаму гафар:

من كذب علي فليتبوأ مقعده من النار ، رواه البخاري ، في كتاب العلم ، في باب إثم من كذب على النبي صلى الله عليه وسلم قال النووي في "شرح مسلم" ، في المقدمة : وأما الكذب فهو عند المتكلمين من أصحابنا : الإخبار عن الشيء على خلاف ما هو ، عمداً كان أو سهواً ، هذا مذهب أهل السنة .

«Фунури чазра аьгъяди уз'ина кучлал гьапиш, гьит чаз жегъеннемдиъ йишв гьазур апїри» (бухари). Саспи аьлимари дупнайибдиинди, эгер чаз даккунди вушра, Пайгъамбарина ﷺ кучлал гьапїнуш, думу ахю гунагнаъ ахъру. Гунагнакан кїуруш, имам Нававийи гьамци дупна: «Шли чазра аьгъяди Пайгъамбарина ﷺ кучлал гьапїнуш, думу ахю гунагнаъ ахъру, хъа эгер дугъу думу, хай шлуб ву, кїури гьисаб апїуруш, думу диндиан удучїуру». Гьамдиан гьаври шулуки, Кьур'андин ва Суннайин дишди гьаври дархъува-лиан инсан куфриъ ахъуз мумкин ву.

Жвумийин гъудган шли дапну ккунду?

Жвумийин гъудган аькъюл балигъ дубхънайи гьарсар жили мусурман касдиина фарз ву. Жвумийин гъудган лукъраз, ясана йисар бегем дархъи касдиз, ясана дишагълийири фарз дар. Жвумийин гъудгниз чан улупнайи шартларра а:

Рашид Аьлимурадов
Акъа гъул

- 1) Жвумийин гъудган лисундин гъудгнин вахтна апуб. Жара вахтна жвумийин гъудган гъапну кфури, думу гъисаб шулдар. Думу гъудган къаза аплуз шлуб дар.
- 2) Жвумийин гъудган гъулан, вая шагърин айтигъ дапну ккунду. Эгер мурарин саргъятарилан улдучивну, уч духъну апфури гъахъиш, жвумийин гъудган кам шулдар.
- 3) Жвумийин гъудган жямаятдихъди апуб.
- 4) Жвумийин гъудган тамам хъпан бадали 40 кас гъудгниз иштирак хъуб гъудгнин шартларикан ву. Ва думу ксар азад вуйидар, яни лукъвалигъ адрудар ва гъудган фарз вуйидар духъну ккунду.
- 5) Гъудгниз улихъ къюб хутба урхуб. Хутбайин фарзар хъуб ву: 1) Аллагъдиз ﷻ гъямд аплувал. 2) Пайгъамбаринна ﷺ салават хувал. 3) Аллагъдихъан ﷻ гучI апбан васият апивал. Пъаму шубуб фарз къюби хутбайиригъра тамам аплуру. 4) Къур'андин аят урхивал. 5) Муъминариз къюбпи хутбайигъ дюаь апивал. Къюби хутбайирин шартлар: дугъжвну урхивал, урхруб аьраб чIалнинди хъивал, лисундин гъудгнин вахтна хъуб, къюби хутбайирин арайигъ дусивал, 40 касдиз хутба ебхъивал. Хутбайин къяляхъ дишладиди гъудгнихъ хъюгъюб. Гъудгниз дижикIну ади хъуб, нажасдихъан марцци хъуб, аьврат ккебкнуд ади

хъуб. Хутба минбарин, эгер минбар адарш, сацIиб ягъли йишв'ин урхивал суннат ву. Хутбайихъ хъюгъийиз жямаятдиз салам тувуб. Азан урхру вахтна дусуб. Хутба жямаятдихъинди илтиклну урхуб. Хутба урхурайи вахтна гагул хилигъ аьсса бисуб. Хутба урхруган минди-тинди илтиклуб, хиларихъди ишарйир апуб карагъат ву. Жвумийин гъудгниз гъягъру касдиз вари жандин гъусул апуб аьхю суннат ву. Ибн Умар ва Анас бин Маликдихъан вуйи гъядисдигъ дупна: «Дугъриданна аьршдин исикк саб шагъур кка, гъаму дюн'ятан 70 ражари аьхюб, малаикарихъди аьцIну айиб. Думу малаикари «Я Аллагъ ﷻ! Жвуми йигъан гъижикIурин ва жвумийин гъудгниз гъафирин аьфв апин» кфуру. (Иаьнату Палибин). Жвумийин гъудган хъайиз жикIуз дархъиш, жара вахтна гъусул къаза апивал суннат ву, дупна аьлимари. Ва гъацира жвуми йигъан мистаз ухди гъягъюб суннат ву. Гъядисдигъ

дупна: «Дугъриданна, фуну кас жвуми йигъандин гъусул дапну, ухди, яни гъириндин гъудгнихъан сабпи сьаьтди мистаз гъафириз деве садакъади пай гъапубсиб саваб шулу, къюбпи сьаьтна гъафириз хюни садакъади пай гъапубсиб, шубубпи сьаьтди гъафириз аьхю кларчар али якъ пай гъапубсиб саваб шулу, юкъюбпи сьаьтди гъафириз пеъ садакъади тувубсиб. Хъубпи сьаьтди гъафириз гъулан жакъв тувубсиб. Йирхъубпи сьаьтди гъафириз мурта садакъади тувубсиб саваб шулу. Пъамци гъириндин гъудгнихъан жвумийин йигъан имам хутбайиз удучIвайиз вуйи вахт йирхъуб пайназ жара аплуру, йигъ ярхиб вушра, жикъиб вушра. Мистаз - ярхи рякъюьди гъягъюб, хъа къялахъ хъадакнуд жикъи рякъюьди гъюб суннат ву. Ва гъацира суннат ву жвумийин гъудгниз уткан палтар алахъну гъягъюб, лизи палат алабхъуб хъанара ужу ву. Жвумийин гъудгниз чалма алабхъубра суннатарикан ву. Гъядисдигъ дупна: «Дугъриданна, Аллагъди ﷻ ва

малаикари салават хуру жвуми йигъан чалма алабхъу ксарина». Миск ктатуб. Гъядисдигъ дупна: «Дугъриданна, тамамди жандак дижикIкнуд, уткан палат алабхъну, миск кадатну, хутба урхруган ккебехъну, инсанарилан ликар алдагъури улихъна дурушди, гъамци жвумийин гъудган гъапурин саб жвумийин тмуну жвумийиз гунгъар марцц аплуру. Жвуми йигъан хиларин ва ликарин шибар алдатIуб, аьврат вуйи йишварилан чIарар алдауб суннат ву. Имамди хутба урхурайи вахтна сес ададабхъуб, хутбайихъ хъбехъуб суннат ву, хъа гафар апуб карагъат ву. Жвуми йишван ва йигъан суратуль «Кагъф» ва гъацира Къур'андин жара сурйир урхивал. Пайгъамбаринна ﷺ артухъси салаватар урхивал, гизаф дюаь апивал, миж кивну гъадму дюаь къабул аплуру вахтна абхъди кфури. Жвумийин гъудгникан салам тувган, хъайи йишвахъ дусну имиди «Фатигъа», «Ихлас», «Фалакъ», «Нас» сурйир гъарсаб 7 ражари урхивал. Гъядисдигъ дупна: «Фуну касди мурар гъурхиш, думу касдин ккудушу ва гъюзимбу гунгъарин аьфв аплуру ва ужара тувру, фукъан Аллагъдихъна ﷻ Пайгъамбрихъ ﷺ хъугъу ксар аш, ари гъадмукъан» (Иаьнату Палибин). Жвумийин гъудган фарз вуйи ксариз жвумийин гъудгниз эькбер апбалан къяляхъ, гъудгниз дарфири алвер апуб, ясана жара ляхнариин машгъул хъуб гъарам ву. Фуну касди, саб себебра адарди, жвумийин гъудган ккадапIиш, думу касди саб динар, ясана гъацI динар садакъа тувуб ужу ву. Абу Давуд, Агъмад, Насаи, Ибн Мажагъ ва Пъакимдихъан вуйи гъядисдигъ дупна: «Фуну касди жвумийин гъудган ккадапIнуш саб жорейинра себеб адарди, думу касди саб динар садакъа туври, хъа эгер адарш - гъацI динар.

Гъяфтайин йигъарин асасваликан

ГЪЯФТАЙИН ФУНУ ЙИГЪАН МУСУРМАН КАСДИ ГУНАГЪ ГЪАПИНУШ, ДУМУ ЙИГЪ ДУГЪАЗ БЕДБАХТВАЛИНУБ ВА БЕРЕКЕТСУЗВАЛИНУБ ВУ

Пайгъамбарихъан ﷺ султ йигъкан гьерхган, дугъу гъапну:

«Султ кучIлин, хаинвалин йигъ ву». Султ йигъан кбурайшитар Пайгъамбариз ﷺ къаршудиди удучIвуз уч гъахъну. Султ, элгъет ва талат йигъари палат ктабтIуб ужу дар.

Пайгъамбарихъан ﷺ элгъет (базар) йигъкан гьерхнийи ва дугъу жаваб туву:

«Элгъет гъарар кивру, ва хал дивуз хъюгъру йигъ ву». Элгъет йигъан Аллагъу Тааьлайи гъаму дюн'я тикмиш аплуз хъюгъну. Саб риваятдигъ дупна, элгъет йигъан Аллагъу Тааьлайи Женнет халкъ гъапну ва душваъ гъарар кивну, кфури.

Пайгъамбарихъан ﷺ итни йигъкан гьерхнийи ва дугъу гъапи:

«Думу сефериз удучIвру ва ариш-вериш аплуру йигъ ву». Шуаьйб пайгъамбар итни йигъан сефериз удучIвну ва итни йигъан дугъаз ариш-веришдилан гъазанжра гъабхъну.

Пайгъамбарихъан ﷺ талат йигъкан гьерхган, дугъу гъапнийи:

«Думу ифдин, ифи удубзувалин йигъ ву». Талат йигъан Пъява бабан палтарикан хъуб ккебгъну, талат йигъан Адам пайгъамбарин бай Къабилан чан гъардаш Пъабил гъакIну, гъацира думу йигъан Жаржис пайгъамбар, Закария пайгъамбар ва дугъан бай Ягъ'я пайгъамбар ивну гъийихъну. Талат йигъан Фираьвнди чан сюгъюрчйириз, дурар Муса пайгъамбарихъ хъугъан, йикIбан жаза тувну. Пъацира талат йигъан Фираьвнди, Муса пайгъамбарихъ хъугъунва, кфури, чан хпир Асият ивну гъакIну. Талат йигъан бану Исраилари хюни гъубккнуд. Пайгъамбариз ﷺ талат йигъан гъиччама (кровопускание) аплуз гъа-

дагъа гъапну, дугъу гъапну: «Гъаму йигъаъ саб сьаьт а (улупнайи вахт), эгер гъиччама (кровопускание) гъадму вахтна алабхъиш, ифи дугъубжвидар, хъа дугъубжвишра, инсан кечмиш хъуз мумкин ву».

Талат йигъан Аллагъу Тааьлайи, Женнетдиан утIубккнуд, иблис жилиина алдапIну. Гъаму йигъан Аллагъди ﷻ жегеннем халкъ гъапну. Гъит Аллагъди ﷻ ухъу жегеннемдихъан уьрхри! Талат йигъан Аллагъу Тааьлайи Аьзраил малаикдин Адам пайгъамбарин наслариан рюгъяр адагъбан вазифа иливну. Талат йигъан Айюб пайгъамбар балайикк ккахъну (жара риваятдинди, думу дюшюш гьербе йигъан гъабхъиб ву).

Пайгъамбарихъан ﷺ гьербе йигъкан гьерхган, дугъу гъапи:

«Думу бедбахтвалар шлу йигъ ву» Себегъ гъадму вуки, гъадму йигъан Фираьвн чан инсанарихъди гъюликк батмиш гъахъну. Ад, Самуд ва Салигъ пайгъамбарин халкъар тIанкъ гъапну.

Гъяфтайин фуну йигъан мусурман касди гунагъ гъапнуш, думу йигъ дугъаз бедбахтвалинуб ва берекетсузвалинуб ву. Хъа ужувлар гъапну йигъ ужуб йигъ ву. Гъит Аллагъу Тааьлайи Мугъяммад пайгъамбарин умматдиз ужудар ляхнар артухъ аплуз амур апIри.

Гьербе йигъан шибар алдатIуб ужу дар. Дид'ан хамран уьзур хъуз мумкин ву, кфури дупна. Саспи аьлимари гьербе йигъан аьзарлуийин улукъуз гъягъюбра ужу дар кфура.

Пъацира дупна, гьербе йигъан лисундихъан гъарквандин гъудгнин вахт хъайиз гъапну дюаь къабул апIиди, кфури.

Гьербе йигъан гъаму улупнайи вахтна Пайгъамба-

рин ﷺ чаз гъаршу удучIвариз гъапну дюаь къабул гъапну. Хъанара дупна, гьербе йигъан ккебгъу ляхин ккудудубкIди гъубзидар кфури, яни думу ляхин кфулиз удубчIвиди. Пъаци вуйиган, илимдихъ, ясана саб китаб урхуз хъюгъруган, гьербе йигъан хъюгъюб ужу ву. Пайгъамбарихъан ﷺ хамис йигъкан гьерхган, дугъу гъапну:

«Хамис мюгътаж'валар тамам шлу йигъ ву, гъакима-рихъна гъягъюзра ужуб йигъ ву».

Хамис йигъан Ибрагъим пайгъамбар Египетдин пачагъдихъна гъушну, ва дугъаз ккуниб тамамар гъабхъну. Гъадму йигъан пачагъди дугъаз Памжар, Исмаил пайгъамбарин дада, пешкешди тувну. Пайгъамбарихъан ﷺ жвуми йигъкан гьерхган, дугъу гъапну:

«Жвуми – никягъдин йигъ ву». Гъаму йигъан никягъ гъапну Адам пайгъамбарина Пъявайи, Юсуф пайгъамбарина Зулейхайи, Муса пайгъамбарина Шуаьйб пайгъамбарин шуру, Сулейман пайгъамбарина Билкисди. Ихъ Пайгъамбарира Хаджайихъдина, Аьйшайихъди жвуми йигъан никгъар гъапну. Никягъ жвуми йигъан апуб ужу ву, хъа сумчир фунуб вушра йигъан аплуз хай шулу, йигъар-вазариз дилигди.

Ибн Аьббасдихъан дуфна: Шли жвуми йигъан шибар алдатIиш, Аллагъу Тааьлайи думу касдин жандиан уьзур адабгъиди ва дугъаз сагъвал тувди. Учву фила шибар алдатIишра, дидин къяляхъ хилар жикIуз кIваълан магъапIанай!!!

Саид-афандийин «Танбигъ аль-аьвам ила даъваталь Къур'ан» кфуру китабдин «Побуждение внятъ призыву Корана»

Халагъ гъулаъ бабкан гъахъи машгъур аълим

1 « Абайиз ва гагайиз бицди балин фагъумдин зирек'валин лишнар ашкар гъахъиган, чпин бай илимдин агъюваларихъди тямин апбанди гъахъну. Сабпи илимдин агъювалар гъадагъуз бицди тямимди гъаъру чпин гъулан медресейиз машгъур ва адлу аълимар Нуряли-эфендийихъна ва Халил-эфендийихъна. Сабпи илимдин дережа гъадагъубан къяляхъ, Наврузбег-эфенди Гуми, Жвулли, Кюрягъ гъуларин адлу устазар-аълимарихъна гъягъюру. Дидин къяляхъ дугъу заан дережайин илим агъю аплувал хъана чпин гъула давам аплуру. Халил-эфендийи ва Нуряли-эфендийи дугъаз дериндиан вари терефариан дерин Ислам илимдин агъювалар тувру. Дугъу илим гъадагъурайи йисари медресейиъ тямимарди урхури гизаф илимдин юкв али ксар ади гъахъну. Хъа дурарикан ахю аълимар гъахъну. Табасарандиъ Ислам илимдин медресейиъ заан дережайиз адабгъу ксар: Малла Аъли-эфенди ас-Султангил, Малла Ханмугъяммад-эфенди ал-Акъа, Малла Рамазан-эфенди ад-Думурхъил, Малла Мягъяммад-эфенди ал-Кюрягъи, Малла Ханмугъяммад-эфенди ал-Уртлиги, Малла Сулейман-эфенди ал-Цуригъили, Малла Рамалдан-эфенди ал-Бухънагъи ва гъ.ж. Дурарин чиб-чпихъна ахю гъюрмат ади гъабхъну. Наврузбег-эфенди хасиятнан лап эмин кас вуди гъахъну, наан мажлисарихъ, наан гаф-члал апру улхру йишвахъ ва фициб агъвалатнаъ ахъишра, дугъу сес ягбал апрури гъахъундар. Думу утканди улхуз агъюр, гафнан ахю устадвал айир, чан кван хиялар ва фикрар инсанарихъна утканди, гъаври шлуганси рукъуз удукъру кас вуди гъахъну. Дугъаз адми гъаркъюбси, машнаъ инчл йивну, саб бици вахтна инсандин хасиятнан лишнар агъю шули гъабхъну. Кюри шуйи, эгер инсан дюз дарди улхураш, дугъу, машнаъ инчл ккади, думу кас дюз рякъин алаури гъахъну. Чан хасият ва Аллагъу Тааълайиз апру гъуллугъ хъана заан дережайихъна хуз думу Акъушайиз Аъли-Гъяжйихъна гъягъюру ва дугъан тямим шулу.

Читин вахтар

Германияйихъди вуйи дявдин улихъна, дявдин йисари ва къяляхъна йисари НКВД, милицияйи ва жара жаллатг гюкумдарари Шариабтдин ляхнар кюли дурухбан бадали, Наврузбег-эфенди инжиг апрури гъахъну. Гъулаъ гъацдар ксар гъахънуки, эгер гъулаъ саб фу вушра диндин ляхнар-карар гъахури гъахъиш, гъад-

мусаът райондиз хабар дебккуйи. Аллагъу Тааълайи дюн'я саб кафирариинди, мунафикъаринди, фасикъаринди ва бахил ксариинди дебккнадар, хъа ужудар тларикъатлу ксариинди, муъминариинди, игитаринди, намус-гъир'ят уьхрудариинди, дин бадали шагъидвализ гъягърудариинди дюзелмиш дапна. Ав, гъадрарин гъулаъра ва райондигъра ади гъахъну гъацдар игит ксар. Жаллутлар рякъюъ учвубси Наврузбег-эфендийихъна ихтиятнаъ гъузбан бадали райондиан гъюра кюри хабар дебккри гъабхъну. Мистар хъаркъну кюри, Наврузбег-эфендийи ва жара аълимари жвумийин гъудган дипундар. Дурари сарин хулаз уч духъну гъудган апрури гъахъну. Думу аълимари гъахури гъахъну мевлюдар, зикрар, зияратар, жара мажлисар ва гъацра жиниди тямимариз, гъуландариз Шариабтдин къанунарикан агъювалар туври гъахъну. Дугъак учв аълимар вуза кюри саб тикисибкъан фурсвалин, дамахвалин лишнар кади гъабхъундар. Дявдин читин йисарира ва дидин къяляхъ йисарира думу кас колхоздиз, хутлархъарихъ учв улихъ гъучвну, имбударик ляхнин гъевес капри халкъдихъ халис нежберси лихури гъахъну. XIX –пи асрин 30-50-пи йисар яшайишдин ва дин-таабтдин жигъатнаан гизаф читин йисар гъахъну. Наврузбег-эфендийи гъулангариз кюри гъахъну: «Аллагъу Тааълайиз уху кванин духъна, уху имтигъяндикк ккаъра, дугъу уху фу дережайинди думу къабул апруруш лигура. Чав тувубдин разиди вуш-дарш, фици му читин йисар-вахтари Чаз гъуллугъ-ибадат апруруш лигура. Уху сатиди Ал-

лагъу Тааълайиз ибадатвал апрури гъахъиш, думу ихъ 27 ражари заанди шулу. Даима Аллагъу Тааъла рякъ-хулиъ, апру ляхниъ кванин апинай, читин вахтари зикир апинай, учвуз айи манатдикан, сеъ дяхникан садакъа тувуз чалишмиш йихъай, думу учвуз Гъияматди даягъ ву, ичв тереф уьбхру аъмаларикан ву. Чиб-чпихъна гъюрмат уьбхъй, хушнинди салам тувай, гаф-члал апинай. Ахъюрбицириз гъуллугъ апинай, дурар ичв абйирик ва веледарик мисал ву, гъарсаб ляхниъ чиб-чпиз кюмек апинай, дишагълийириз гъюрмат апинай, Шариабтдин къанундин рякъюъди гъягъру гъялнаъ гъитай».

Наврузбег-эфендийин уьмриан аъламатнан дюшюшар:

1. Атеизмдин гъизгъин йисари къюрдун вахтна саб ражну Наврузбег-эфенди Хючна гъулаъ дустагъиди шул. Гъиринган дустагъуйирилан илтликъуз гъафи гъякимдиз Наврузбег-эфенди чан камерайиъ дихъурдар. Дугъу гъарай апрури: «Наши дустагъ дапнаийи Наврузбег? Халагъжви гъергну гъушну. Думу наан ашра агъю апинай ва хъади гъачай!» Саб вахтналан, сар гъаравлиз Наврузбег-эфенди гъяригъ мирклиин Аллагъу Тааълайиз гъуллугъ апруради рякъюру. Дидин хъяляхъ дустагъдин начальникди, чаз гъациб аъламат гъябкъган, Наврузбег-эфенди азад апинай, ухъуз жара саб керемет улупайиз, чпин гъулаз гъаай, кюру. 2. Сад йигъан Наврузбег-эфенди «Агъандихъ» кюру йишвахъ гъяцли ликарра дапну хутил хъабкури шул. Думу

хутил рякъюн зайхъ вуди гъабхъну ва душвахъ хъана хутил хъабкури гъунши Теймур ва дугъан бай Аълибег шул. Саб арайилан душвахъна гъяивнариинди къюр милица гъюру. Санур дурарин багахъна гъюру, тмунур рякъюъ гъузру. Салам туву ва варидарин хиларра дидисну, думу гъяцли ликаррикди хутил хъабкурайи Наврузбег-эфендийиз лигури дугъужву. Милицайин кюлиз гъамциб фикир гъюру: «Узу ляхнихъан шулушра гъаму саягънинди зегъмет зигурайи эмин хасиятнан кас узлантина инжик дарапларза». «Учвуз ужуб саят ибшричвуз», - дупну илтликъну, думу тму милицайихъна гъягъюру. Чиб-чпин арайиъ дулхну саб бици манзил вахтна, милицир заан исина Хючназди рякъюъ учвру. Сакъюдар йигъарилан, Аллагъу Тааъла кванин алдру, жвуван адмиир масу тувру касди райондиз: «Наврузбег-эфендийи жямаябтдихъди Шариабтдин ляхнар гъахура» кюри аъраза гъапну. Милицияйин начальник Пагъировди думу милицириз буйругъ тувру: «Халагъна душну, Наврузбег-эфенди дидисну хъади гъачай». Милицири чпин идарайиз хъуркъган, Пагъировдиз чпиз гъябкъю ляхникан доклад апрури, хъа Пагъировдира, эгер учву думу кас мина гъахъниш, учвура ляхнихъан апидийиза, кюру.

3. Сад йигъан Наврузбег-эфендийиз, Мягъмудаз ва Сафарядиз Гъесихъ гъулаз саламдиз теклиф шул. Наврузбег-эфендийи дурариз кюру: «Учву рякъюъ учвай, узу учвуз гъамус хъуркъидиза». Дурар рякъюъ учвур, гъяризди удучвган дурар, Наврузбег-эфенди нашдиклана, кюри къяляхъинди лигуру, амма рякъру йишварихъкъан хъадайи. Гъесхъарин гъулаккинди гъябгъру рякъюздира лигур амма фужкла хътар, ва дурар гъулан кланак ккаий майдандиз ккудучвруру, фу лигурва, Наврузбег-эфенди майдандин кюлихъ деъна чан ургамра дибиржну кланак ккипну. - Узу учвуз гъамушвахъ фила ккилигурайир вуза, - гъапну Наврузбег-эфендийи. Амма, дина гъюз-гъягъюз айиб гъадму саб рякътан дайи.

Мялумат тувдар:

1. Аълибеков Аълибег Тимурович - 1934-пи йис
2. Ахмедханов Мевлют Наврузалиевич - 1930-пи йис
3. Аълибекова Мужлиса - 1934-пи йис
4. Рашидов Марат Рашидович – имам.

Гъибикюр Уртларин Ханмугъяммаддин бай Аъбдул Муталиб-гъяжи Гъязрати Аълиев ву

Имандин нур абхъри машнаъ

Диндиан йиз агъюваларин макъам, Дубхъну ккуни саягънан дар, я Рабби. Амма уву кванин алди хлиз къалам Гъадабгъназа, къабул апин, я Рабби.

Гъязур вуза апруз агъзурбан туба, Узкан кудучву хабарсуз гунгъарин. Гъязур вуза апруз агъзурбан туба, Швумал духъну улихъ Первердигарин.

Успагъи ччвур тувна ккуни Аллагъди Ихъ Гирами Къур'андиз - Чан Каламдиз. Дерин мяна айибра ву фургъанди, Агъю апруз гъапнаийиб ихъ аъламдиз.

Сумчурна шубуд агъзур сагъабитар Уч гъахъний, кюр, Къур'ан агъю устадар. Эзбер гъапний, кюр, дидин гъарсаб гаф-гъярф, Ихъ Гирами Къур'андин Дафтар - Мусгъяф.

Апухъа ихъ Первердигариз сужда, Мугъяммад Пайгъамбариз хухъа салават. Учв халис мусурман кас вуш, йип, фуж дар дарапрур гъациб, юквбра хъуз чан саламат?!

Бахтлу кас ву апруз шлур мужтагъидвал, Къваъ иман гъибтхъа, адрувал нягъякъ ву. Йиз фикрарира апрура шагъидвал: «Аллагъ Сар ву ва ихъ Пайгъамбар гъякъ ву!»

Аллагъ ккун апру рякъ ву ихъ тларикъат, Гъаддиъ ухъуз чан заанвал а, гъелбет. Аллагъ жвувахъди хъайивалин фаркъат, Мусурмниз ву чан уьмрин асас девлет.

Анжагъ Сар Первердигариз ибадат аплувал ву мусурман касдин буржи. Сабпи нубатнаъ Шариабт, хъа- аьдат хъаплувал ву мусурман касдин буржи.

Пайгъамбариз дюаъ-салават хухъа Аърш-Курсдизкъан удубчвуз къувват айи. Гъачай анжагъ ужувлакан улхурхъа, Футна дип, кас, гъарган чюру къаст айир.

Женнетдиъ дишагълийрин ахъюр

Гьаму читин заманайиъ саспи дишагълийри чпин диндин аьгъювалар адрувалиан гьацдар гьалатӀар деетуруки, думу гьалатӀарихъан накъвдиъ ва Гьиямат йигъан ахъю аьзаб хьибди.

Хадижат Эседуллаева

Дурарикан саб хпирин чан жилирихъна вуйи аьлакыйир ву. Хъа диндин аьгъювалар адрурин, дадаи гьякълу насигъят тутруву шуран, жилиригъ гъушган, гьял фициб шул. Думу фици шулуш, кӀарзачвуз. Саб гьамциб жюрейин «насигъятнан» шагъид гьахъунза. Дадаи шураз кӀуру: Йиз риш, магъа багарихъди швуваз гьягъюрава, лиг-гъа, вари шлуб жилирикна пуб герек дар, уву наана гьягъюруш, ярхи йигъди хулаъ фу апӀури гьахънуш, макӀан, дугъан улихъ уву искканра мапӀан. Гьич сабанра, гьятта уву тахсиркар вушра, сарпирди жилириккан аьфв апӀуб кӀун мапӀан, жилир мумкин ву гьи ади хъуз, закур адарди хъуз». Магъа гьамци дадаи швуваз гьягъюрайи шураз «насигъят» туври гьеебхъунзуз. Астагъфируллагъ, гьюрмагълу дадйир, чийр гьамциб дубхъну кӀундийинхъа насигъят? Эгер учву мицдар гафар шураз, чийригъ, юлдшариз кӀури гьахъиш, ичв гьял фициб шуйкӀа? Ярхи йигъди телевизориз лигури, гьадушваъ ихъ мусурмарин хайиркъан даккни ксари улупру, апӀури ляхнар ухъу, мусурмарин, дапӀну кӀундар аххир! Эгер увуз уж'вал гьабкънуш, ужуб насигъят гьеебхънуш, дидкан имбударизра хабар тув. Ухъуз нумуна телевизорин улупурайидар дар-гъа, ухъуз нумуна ихъ диндин кӀакӀнаъ айи дишагълийир ву: Аьйша, Хадижат, Асия, Марьям ва гь.ж.

Аьли асгъябдинна ФатӀимайин уьмур

Ухъу гьаму дишагълийри гьапибдихъди гьягъюз чалишмиш духъну кӀунду, гъаз гьапиш дурарикан Аллагъу Тааьла ва Дугъан Пайгъамбар ﷺ разиди ву. Гьачай Пайгъамбарин ﷺ риш ФатӀимайин уьмур кӀваин апӀухъа. Думу кас чан жилиригъ мютӀюгъ духъну жилирин хал лайикъ вуйибси уьбхюри гьахъну, гьелелиг жилирин фагъирвализ ва уьмрин читинвалариз дилигди. Дугъу вари читин дюшюшариъ сабур апӀури, Аллагъу Тааьлайикан кюмек кӀун апӀури уьмур хъапӀну. ФатӀима Аьли асгъябдиз швушвди гьягъруган, дугъан 15 йисна 5 ваз вуйи, хъа Аьли асгъябдин 21 йисна 5 ваз. Дугъан ччвур «аль-фатм» кӀуру гафнакан

ибарат дубхънайиб ву ва диди «гьярам» кӀуру мяна тувра. Яни Аллагъу Тааьлайи думу цӀиз гьярам гьапӀну, ва гьаддиан дугъаз гьациб ччвурра тувну. Пайгъамбариз ﷺ думу зарбди кӀунди гьахъну, ва думура чан адашихъна лап багахъ вуйи. Пайгъамбар ﷺ Ахиратдиз гьягъюз багахъ духънайи вахтна, чахъна Аьзраил малаик гьафиган, Мугъяммад пайгъамбари, ФатӀимайиз чахъна дих дапӀну, ижмиди хабаъ гьидисну. ФатӀимайин улариан нивгъар гьягъюз хъюгъю, ва Пайгъамбарин ﷺ дугъаз, чан Ахиратдиз гьягъюз багахъ дубхъна, кӀури хабар туву. Пайгъамбариз ﷺ чан кӀуни шурухъан жара хъуз лап читинди вуйи. Мидкан хабар гьабхъи ФатӀимайизра гагайихъан жара хъуз лап читинди вуйи, ва хъанара улариан саб-сабдихъди нимгъар гьягъюз хъюгъю. Мици гьяркъган, Пайгъамбарин ﷺ ФатӀимайиз, хъанара чахъна дих дапӀну, шаду хабар туву. Пайгъамбарин ﷺ Аллагъу Тааьлайикан гизаф вахгназ чпи жара дарапӀуб кӀун гьапӀну. Аллагъу Тааьлайи Пайгъамбарин ﷺ дюаъ къабул гьапӀну, ва саб 6 вазлилан увура Ахиратдиз гьягъидива, кӀури, хабар тувну. Му хабар гьеебхъган, ФатӀима шад гьахъну, ва Пайгъамбарин ﷺ дугъаз думу йигъахъна гьязур йихъ, кӀури гьапӀну. Пайгъамбарин ﷺ Ахиратдиз душну, 6 ваз арайиан гьубшган, ФатӀимара му дюн'яйиан гьягъюз гьязур хъуз хъюгъю. Сад йигъан дугъу хулан марцишин дапӀну, чан къюби баяр Гьасан ва Гьюсейн джикӀну, дурарин ккуртгар дурччну, уьл дубжну гьязур апӀуру. Му вахтна дугъан жилир Аьли асгъяб хулаз гьюру ва, му вари ляхнар гьяркъюри, хпирихъан гьерху: «Фу гьязурлугар апӀурава? Узурра хабар

дарди наана гьягъюз гьязур шулава, я йиз кӀуни хпир, я Пайгъамбарин ﷺ риш?» «Аьфв апӀин узуз, йиз уьмрин юлдаш, йиз улариан акв, хялижвуву узу гьялак апӀура, фицики йиз му жилиин вуйи уьмур аххириз дуфна ва узу ярхи рякъюъ учӀвру вахт улубкъна. Аьфв апӀин узуз му ляхнарин. Узу хътарди му хулан ляхнар сарира апӀидар ва йитимариз лигӀур хьидар, кӀури, гучӀбаан му гьязурлуган гьапӀунза», - гьапӀну ФатӀимайи. «Я Пайгъамбарин ﷺ риш, йиз хпир, Пайгъамбарин ﷺ му дюн'яйилан гьушхъанмина жилиина вагъю гьафундар аьхир, хъа мидкан узуз шли хабар тувунуз?», - гьерху Аьли асгъябди. «Мидкан йиз гагайи хабар тувунуз. Думу узухъна нивкӀукди гьафну ва гьапӀну: гьялак йихъ, йиз кӀуни риш, женнетдин ракӀнар тӀаъна увуз. Узу ва яв дада увуз ккилигурача, рякъюъ учӀвуз гьязур йихъ», - хабар туву ФатӀимайи. Му гафар гьерху Аьли асгъяб пашман гьахъну, ва улариан нивгъар гьягъюри гьамцидар гафар гьапӀну: «Къюр чиб-чпиз кӀуни жилирна хпир жара хъубтӀан ахъю пашманвал шулинхъа?! СацӀиб улихънаси Али Мугъяммад пайгъамбарихъди жара гьахъну, хъа гьамус - кӀуни хпирихъди». Хъасин ФатӀимайи, чан къюби баяризра дих дапӀну, нубатнахъди хабаъ дисури макар гьапӀну. Дугъу дурариз, узу учву гьитну гьягъюраза, гьапӀну ва, чав имдуган, мурариз фуж лигуйкӀа кӀури, пашмандиси гьахъну. Му ляхинра гьабкъю Аьлди хпириз гьапӀну: «Я йиз кӀунир, Аллагъдин ﷻ кӀунирин риш! Эгер уву кӀурайиб вари гьякӀуб вуш, узу увуз саб ляхин табшурмиш апӀидиза. Уву яв адашихъди гьорюшмиш гьахъиган,

дугъаз узхъан салам хъадапӀи ва, узу фициб читин гьялнаъ аш, дугъаз хабар тув. Узу яв терефназди фикир тутрувди гьиту ляхнариз аьфв апӀин ва дурарикан гагайиз хабар мутуван. Узхъан лайикъ вуйиси яв гьюрмат уьбхюз гьабхъундар йиз аьжужди яшамиш хъувалиан. Яв гагайикан кӀун апӀин думу уз'ин рази хъуб ва гьацира Гьиямат йигъан узхъан шафааьт апӀуз увкан кӀун апӀураза, думу йигъан увухъди узурра дис». ФатӀимайи гьапӀну: «Я йиз кӀунир, эгер уву кӀуруб кӀудубкӀнуш, йизра увкан саб кӀун апӀуруб айиз. Йиз жандиан рюгъ удубчӀвган, узу жикӀ, кафандигъан гьидирж ва фаркъатра уву апӀин. Увуз йиз таяр гьяркъган, ясана йитимар гьяркъган, узу кӀваин апӀин, ихъ кӀуни веледар Гьасандиз ва Гьюсейндиз гиран макадапӀан, думу факъир йитимарин язухъ ву. Узу кӀваълан магъаан, кӀваълан магъаан Пайгъамбарин ﷺ ва Хадижатдин кӀуни риш. Узу яв хпир вуза. Аллагъу Тааьлайикан йиз гунгъарин аьфв апӀуб кӀун апӀин. Хъа гьамус узуз йиз гага, Аьзраил малаик ва гьацира жара малаикар ккилигура. Гьамус ачмиш апӀин гьадму сундух ва гьадушваъ айи кӀаж бис ва кафандиин див, амма душвак дибикӀнайибдиз милиган, думу жиниди гьибтӀуб ву». Думуган Аьли асгъябди Пайгъамбарин ﷺ ччвурнахъан кӀун гьапӀну душвак дибикӀнайибдикан чаз хабар тувуб. ФатӀимайихъан думу Аьлдихъан жиниди гьибтӀуз гьабхъундар ва ктибтӀну. Йиз гагайиз узу увуз швушвди тувуз кӀун гьабхъиган, дугъу узхъан магъар вуди 400 диргъамдихъ гьягъюз разиди вуна кӀури гьерхънийи. Узу, дугъаз гьягъюз разиди вуза, амма магъар цӀибтӀан дар, гьапӀниза. Гьадмусааьт Жабраил малаик гьафну ва Пайгъамбариз ﷺ Аллагъу Тааьлайи гьаму магъарихъна женнетра давам апӀура гьапӀну. Думуган гагайи, хъа гьамус рази вуна, кӀури гьерху? Узу думуганра «ваъ» гьапӀунза ва гагайи, рази дарди сарун фу кӀундувуз кӀури, гьерху. Узуз магъар вуди яв уммат азад апӀувал чӀааьн вууз гьапӀунза. Жабраил за гьахъну ва Аллагъу Тааьлайихъан гьадму кӀажук дибикӀнайи магъар хъади гьафну. Узу думу Аллагъу Тааьлайиз улупурза, Дугъу узуз уммат гьаму йикърарнахъди азад апӀуз гьитбан бадали, гьапӀну ФатӀимайи. Хъасин ФатӀима, чан жилиригъ ва веледариз чухсагъул дупну му дюн'яйиан гьушну. Аьли асгъябди дугъан майит кивуз гьязур гьапӀну ва гьадму йишван думу фаркъатра гьапӀну. Фаркъат апӀбахъди аьлакӀалу ляхнар вари дугъу, ФатӀимайин васият тамам апӀури, чайна гьидисну.

Имандин нур абхъри машнаъ

5 ◀ Швумалвалин дюьйир-тавбу кӀваъ учӀври Сар Аллагъдиз ибадатвал апӀурдар... Гьич сабанра сарун улихъ гьудручӀври Динсузвалин гьюкум кагъзик бикӀурдар.

Аллагъдихъна кӀван ачухъвалин ихлас, Ригъдин нурарси лап ишигълу ишри! Муханатвал гьудубчӀвну, ухъхъан ярхлаз, Мусурман кас диргъну-киргъну даришри!

Бахтлу кас фуж вуйкӀан гьаму дюнъяйиъ? Гьелбет, гьатмунубдин гьайгъушин зигӀур. Бахтсуз кас фуж вуйкӀан гьаму дюнъяйиъ? Малкамут, муртад, жарариз илзигӀур.

Гьудгник кучӀвну, дикъатлу фикрариккди Аллагъдихъди сюгъбат апӀурхъа. Гьамциб мюгълет ухъуз ккабхъри имиди Ухъ'ин али фарзар тамам апӀурхъа.

Гьожатнаъ айи къюр кас албагуз гьабхъиш, Гьаддиъ шулу шубурпирин заанвал. Бахт ву, ухъди диндин рякъ абгуз гьабхъиш, Исламдиз чарасузуз ву игъсанвал.

Женнетдин сес гьюру хул'ан Аллагъдин, «Йигъан хубан гьудгниз гьудужвай» кӀуруб. Аьгъю дапӀну кӀун фициб вуш гунагъ, дин, Хъасин Ахиратдин йигъ дархъуз кӀуруб.

Вара-вара дарибшри муханатвал, Динагълийир хьиди увкан нарази. Улупиш хлин ва мелзнан саламатвал, Аллагъра, инсанарра хьиди рази.

Дупнайганси Пайгъамбарин гьядисдиъ, Диндин аьгъювалар адрур ву касиб. Ихъ гьалатӀар хайирлу ву иблисдиз, Аьгъю апӀухъа Исламдиз хас вуйиб.

Имандин нур абхъри мусурмнин машнаъ, Ислам дин баркаллуди улупуз, Гьам жигъил ва гьамсана къаби яшнаъ Шлуганси, халис динагъли ву, пуз.

Пирмьагъмед Къасумов

– Улихънаси йиз дада кечмиш гьахънийиз. Учвкан ккун аплураза, йиз дадайихъан фици дюаь дапну ккундуш, ачухъди биклайчва.

– Гьит Аллагъу Тааьлайи яв дадайин гунгьарин аьфв апри ва гьит Чан рягьматдинди яв дадайиз женнетдин заан дережа къисмат апри. Багахълу кас кечмиш гьахъиган читинди шулу, иллагъки дада кечмиш гьахъиган. Гьит Аллагъу Тааьлайи увуз му читинвалиь сабур туври. Аллагъу Тааьлайи гирами Кьур'андиь дупна (мяна): «Читинвалар, пашманвалар улуркъган сабур апру ксариз Ахиратдиь къадар адрубкъан саваб тувди» «Тафсир Табари, «сура аз-Зумар», 10-пи аят). Дюаьйикан гьамци пуз ккундузуз: Варитган ужуб дюаь, уву яв к'ваантган гьапуб ву. Аллагъу Тааьлайи-кан яв дадайин гунгьарин аьфв апуб, Чан рягьматдикан дугъаз тувуб ва женнетдиь заан дережа тувуб ккун апин. Дадайихъан шлубкъан артухъ Кьур'ан урх, зикир урх ва дидин саваб дадайиз бахш апин. Гьацира абийр-баварихъан, к'ури ният дапну, ухъуз ихъ Пайгьамбарин ﷺ суннайиь дупнайиганси, садакъа тув. Пайгьамбари ﷺ дупна: «Адамдин бай кечмиш гьахъиган, дугъан вари ляхнар дерккру анжагъ шубуб ляхин ктарди: ккудудубк'ру садакъа, яни дугъу рякьяр гьапнуш, шид гьизигнуш ва гь.ж; кечмиш гьахъири чаллантина гьибту мянфяьтлу илим ва чахъан дюаь апру велед» (Муслим). Гьаци вуйиган увура кечмиш гьахъи дадайихъан гьарган дюаь апру велед ихъ.

– Йиз дадайи гьелелиг гьудгнар аплурадар. Амма, иншаАллагъ, яваш-явашди гьудгнар аплуз хъюгъди к'ури, умуд кивраза. Суал гьамциб вуйиз: дадайи чав йишвну даахнайи вахтна фу-вуш дуфну, нефес хъабгъуз читин шлуганси илзигури шулиз к'ури, саб швнуб ражари ктибгунзуз. Гьадму фу хъуз мумкин ву ва йишвну нивк'уз гьагъийиз улихъна урхру сурйир, дюьйир айин?

– Йишвну нивк'уз гьагъруган, ахникк Пайгьамбарин ﷺ суннайиь улупнайиганси дахъну ккунду. Саб шак'валра адарди пуз шулуки, яв дадайиз дишди нивк' аплуз гьидритруб шейтган ву, хъа фуж нивк'уз Пайгьамбарин ﷺ суннайиь дупнайиганси гьушиш, шейтнихъан дугъан багахъиндикан гьюз даршул! Нивк'уз гьагъийиз гьудгнин жик'уб, ушвнин айти' йишв жибк'уб ужу ву. Дидин къаляхъ хиларин гагъар сатги дапну 3 «Фатигъа», 3 «Кьулгъу», «Фалакъ», «ан-Нас» урхуру, хъасин гьадинди уф дапну хиларин гагъар жвуван жандилан адатуру. Гьацира шубуб ражари аятуль «Курси» урхуб ужу ву. Дахъайиз улихъна ахин кут'убч'увуб, дахъруганра къибла терефназди илдицну арччул гьвал'инди дахъну ккунду ва гьадму йигъан уву гьап'у ляхнарикан фикир дапну ккунду. Эгер уву ужудар ляхнар гьап'нуш, Аллагъу Тааьлайиз гьамд дапну ккунду, эгер харжи ляхнар гьап'нуш, гунгьарин туба дапну, сарун думу гунгьар текрар дарап'уз ният апруу. Гьаму дюаь урхубра ужу ву:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْلَمْتُ وَجْهِيَ لِلَّهِ، وَقَوَّضْتُ أَمْرِي لِلَّهِ، وَالْجَنَّةَ ظَهْرِي لِلَّهِ رَغْبَةً وَرَهْبَةً إِلَيْكَ، لَا مَلْجَأَ وَلَا مَنْجَى مِنْكَ إِلَّا إِلَيْكَ، أَمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ وَنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ

«Аллагъумма инни асламту вахъги илайка, вафаввазту амри илайка ва альжаъту загъри илайка рагъбатан ва рагъбатан илайка, ла малъжаа вала манжа минка илла илайка, Аманту бикитабика ллази анзальта ванабиййика ллази арсальта». Фун'инди дахъуб карагъат ву, гьаз гьапиш думу жандиз зарар кайиб ву ва му гьалнагъди ил хътаб-гъуз читинди шулу.

– Риш чан девлетнаан швушвди гьадагъуз ихтияр айин?

– Пайгьамбарин ﷺ гьядисдиь дупна: «Швушв ктагъруган, юкъуб дюшюшдиь фикир тувну ккунду: дугъан девлет, адвал, утканвал ва дугъан дин; уву диндихъди гьагърур кадагъ...» (аль-Бухари ва Муслим). Мурарикан варитган ужуб уткан хасият ва диндин тереф ву. Табаранийихъан вуйи жара гьядисдиь дупна: «Шли риш девлет ва утканвал бадали швушвди гьидисиш, думу утканвалихъна, девлетнахъ мягърум хьиди. Хъа шли думу диндин терефнаан гьидисиш, Аллагъу Тааьлайи дугъаз утканвалра, девлетра тувди» (лиг «Игъ'яь ульуму ддин», 2-пи том). Гьаци вуйиган, швушвди риш дугъан утканвалиан ваъ, хъа дугъан диндин терефназ дилигну дисуб ужу ву. Ва гьаму дон'яйиьра, Ахиратдира уж'вал хьиди, иншаАллагъ.

– Эгер гьудгнин жик'уз шулдарш, фу дапну ккунду?

Эгер гьудгнин жик'уз жвувхъан шулдарш, дугъан гьудгнин хулаъ айидарикан сари дижикину ккунду, мисалназ чан бали, хъа эгер дицдар ксар адарш, дицир касди, къимат тувну вушра, чан гьудгнин жик'ру кас дидисну ккунду.

Гьюрматлу ватанагълийир!

Дагъ. Огни шагърин к'улин мистаъ диндин суалариз жаваб тувру отдел ачмиш дапна. Эгер ичв диндикан суалар, шаклу, гьаври адру, ясана мистахъди алакьалу вуйи суалар аш, зенг ап'инай: +79640007468, ясана +79894476468
Учура, ич терефнаан, учухъна илт'ик'у гьарсар касдин суалназ диндиь улупнайиганси жаваб тувуз чалишмиш хьидича, иншаАллагъ

Гьюрматлу мусурман гьардшар ва чйир!

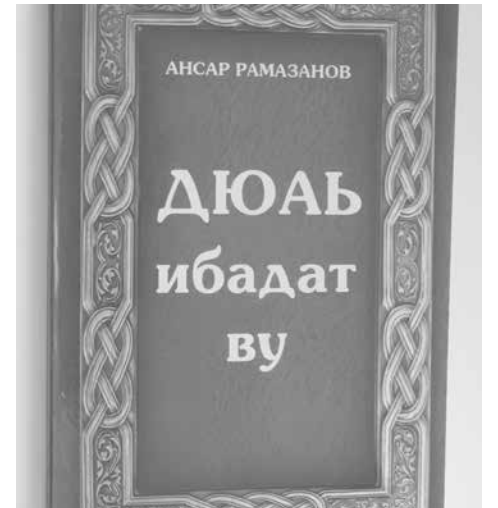
Нагагъ учвуз ихъ мусурман диндихъди алакьалу вуйи месэлийрикан гьаври адруб гьерхуз ккундуш, ясана «Ассалам» редакцияйиз вуйи суал аш, зенг ап'инай: 8-960-411-19-53, ясана 51-85-22.
Учхъан шлубдин, иншаАллагъ, учу кюмек ап'идича ва ичв гьулулугъар тамам аплуз чалишмиш хьидича.

– Эгер швушв къанди гьахнуш, журум тувну ккундин?

– Инсанди фу яшнагъ ади швушв гьахнушра, журум тувну ккундар.

Шадлу хабар

Ассаламу аьлайкум, гьюрматлу ва аьзиз ватанагълийир! Учвуз шадлу хабар пуз гьялак вуза. Ихъ багъри ч'алниинди «Дюаь ибадат ву» к'уру китаб чапдиан удубч'вна. Думу китабдиь автори гьийин йигъан инсанариз лап герек вуйи 100 дюаь уч дапна. Яни ул ап'бахъан урхбаз, душмнихъан урхбаз, рякьюь уч'вруган, ахю мик'ар хъивган, жвуван ляхнар читин гьахъиган, жвуван багахълу кас кечмиш гьахъиган урхру дюьйир, аьзийтнагъ, дерднагъ айириз, бурж ктипуз себеб шлу дюьйир, уьл ип'руган, уьлхъан хътакруган урхрудар ва гь.ж. Ав, дугъриданна, гьийин читин заманайиь мусурман касдиз айиб саб ву

– дюаь апуб. Пайгьамбарин ﷺ гьядисдиьра, дюаь мусурман касдин яракъ ву, к'ури дупнадаринхъа. Газатдин редакцияйизра гьюру суаларикан асас пай магъа гьаму читинвалариь, аьзийтнагъ гьахъиган, гьап'ну ккунду, к'ури гьерхри шулу. Ари гьаму суаларикан гизафдариз жавабар, яни дюьйир, гьаму «Дюаь ибадат ву» к'уру китабдиь а. Гьит Аллагъу Тааьлайи ихъ ватанагълийириз му китаб дурхну, гьарсариз дидкан мянфяьт ктаб-гъуз кюмек туври.

Китаб гьадабгъуз ккунидариз: 8-960-411-19-53

Рузнама

Май

Йигъ	Гьиринд. Ас-Субгъ.	Ригъ гьудуб.	Лисундин Аз-зугър	Гьаркван. Аль-аьср	Лавлан. Аль-Магъриб	Хъит'ирхв. Аль-Г'ишаъ
1	3:47	5:40	12:46	16:39	19:52	21:31
2	3:45	5:39	12:46	16:40	19:53	21:32
4	3:43	5:36	12:46	16:41	19:55	21:35
6	3:40	5:34	12:46	16:41	19:57	21:38
8	3:35	5:30	12:45	16:41	19:58	21:41
10	3:31	5:27	12:45	16:42	20:01	21:44
12	3:27	5:27	12:45	16:42	20:04	21:47
14	3:24	5:25	12:45	16:43	20:06	21:50
16	3:20	5:23	12:45	16:43	20:08	21:53
18	3:16	5:21	12:45	16:44	20:10	21:57
20	3:12	5:19	12:45	16:45	20:12	22:00
22	3:10	5:17	12:46	16:45	20:15	22:05
24	3:08	5:16	12:46	16:47	20:16	22:08
26	3:05	5:14	12:46	16:47	20:18	22:11
28	3:01	5:12	12:46	16:47	20:20	22:13
30	2:59	5:11	12:46	16:48	20:21	22:16